Doğumunun
200. Yılı Hatırasına

ULUSLARARASI GÜMÜŞHÂNEVÎ SEMPOZYUMU

"İlim ve İrşadla Geçen Bir Ömür"

BİLDİRİLER

INTERNATIONAL GUMUSHANEVI SYMPOSIUM
1-2 HAZİRAN • 1-2 JUNE-2013
RETAJ ROYALE BAĞCILAR, İSTANBUL-TÜRKİYE

Kültür Yayınları Dizisi

Yayın Yönetmeni
Lokman ÇAĞIRICI

Yayın Koordinatörü
Kenan GÜLTÜRK

Editör
Doç. Dr. Hür Mahmut YÜCER

Çeviri
Prof. Dr. Süleyman DERİN
Prof. Dr. Halil İbrahim KAÇAR

Tashih ve Redaksiyon
Doç. Dr. Hür Mahmut YÜCER
Ekrem KIZILTAŞ

Düzenleyen
Bağcılar Belediyesi
Gümüşhane Eğitim Kültür ve Sağlık Vakfı
Bağcılar Gümüşhaneliler Kültür ve Yard. Derneği

Tasarım
Asitane Organizasyon

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık
M. Fatih AKYÜZLÜ

Baskı & Cilt

Baskı Tarihi
Şubat 2014
İstanbul

BAĞCILAR BELEDİYESİ www.bagcilar.bel.tr • 444 80 92

ULUSLARARASI AHMED ZİYAÜDDİN-İ GÜMÜŞHANEVİ SEMPOZYUMU

GÜSEV GÜMÜŞHANE EĞİTİM KÜLTÜR VE SAĞLIK VAKFI

BAĞCILAR GÜMÜŞHANELİLER KÜLTÜR VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ

Gümüşhânevî'nin Halîfelerinden Ankaralı Ahmed Hilmi Efendi (v. 1916) ve Muhibbu'l-Fıkh Li Hıfzı'd-Dîn" Adlı Eseri

NECMEDDİN AZAK
MEC. Araştırma ve Eğitim Merkezi

Ankaralı Hacı Ahmet Hilmi Efendi

Hayatı ve Eğitimi

Ahmet Hilmi Ankaravî 1268/1852 yılında Kızılcahamam İlçesinin Pazar-Kınık köyünde doğdu. Babası Mehmet Efendi'dir. Osmanlı Devletinin son döneminde yetişen Fıkıh Müderrisi, âlim ve velilerdendir. İlim ve fazilet sahibi bir zat olarak yetişti. Zamanında El-Hâc Ahmet Hilmi Ankaravî adı ile tanındı.

İlk din eğitimini Yabanabat medreselerinde yaptı. Daha sonra İstanbul Şahkulu Medresesi'ne giderek tahsilini tamamlayan Ahmet Hilmi Efendi, Kütahyalı Seyyid Veliyüddin Sıtkı Efendiden 11.04.1881 tarihinde icazet aldı.

Nakşibendi Halidi şeyhi Gümüşhaneli Ahmet Ziyâeddin Efendi'nin talebelerinden olmuş, tasavvuf dersleri almış, Gümüşhânevî hazretlerinin yazmış olduğu *Hadisler Deryası* anlamına gelen *Râmuz el-Ehadis* kitabını okumuş, okutmuştur. Râmuz ve hadis konusunda da şeyhinden icazetler almıştır.

Hacı Ahmet Efendi orta boylu, kumral sakallı, ela gözlü bir zattır. Vefatının ardından tek oğlu Mehmet Bahattin, Piyade Mülazım-i Sânî(Teğmen) rütbesi ile katıldığı Kurtuluş savaşında Garp cephesi 7. Fırka 41. Alay Türbe tepe mıntıkasında 25 Ağustos 1921 tarihinde Polatlı civarında düşman kurşunu ile şehit düşmüştür.

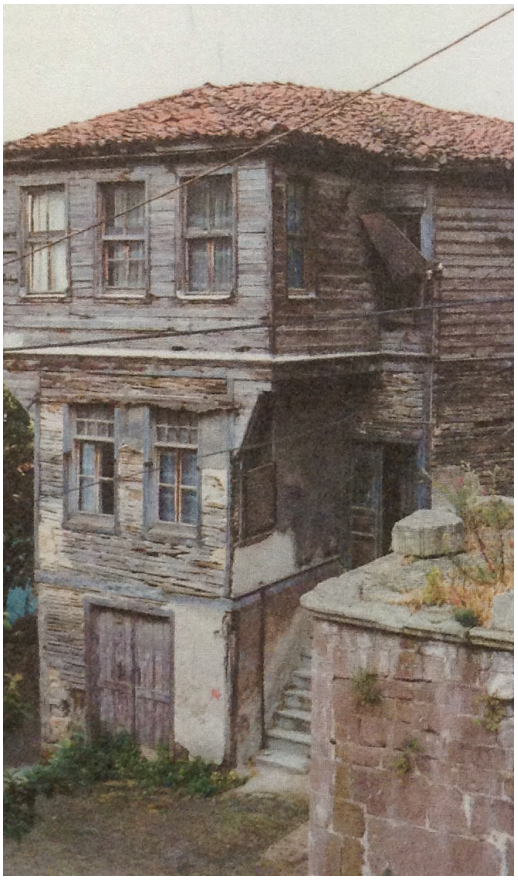
Görevleri

Ahmet Hilmi Ankaravî, İzmit'te Fevziye, Taşçılarbaşı ve Yeni Cuma camilerinde imam-hatiplik yaptı. İzmit kadısı tarafından münhal bulunan Gazi Süleyman Paşa Medresesi müderrisliğine atanması teklifi, Padişah tarafından onanarak berat verilmiş ve 4 Zilkade 1318 (23 Şubat 1901) tarihinde İzmit Gazi Süleyman Paşa Medresesi Müderrisliğine atanmıştır. Bir müddet sonra Gazi Süleymanpaşa Camii (Orhan Camii) vaizliği de kendisine verilmiştir. 1909 yılından itibaren 5 yıl Kastamonu'da zorunlu ikamete tabi tutuldu, bu süre içerisinde Devrekanî İlçesi Tevfikiye Medresesi'nde müderrislik yaptı. Daha sonra yeniden İzmit'e döndü. İzmit'te 1914 yılından vefatına kadar Gazi Süleyman Paşa Medresesi müderrisliğine devam etti.

Öğrencileri

Ahmet Hilmi Ankaravî bir müderris ve vaiz olarak ömrünü halka yönelik irşat ve eğitim çalışmaları ile sürdürmüştür. Öğrencilerin seçiminde; doğduğu köy ve yaptığı ziyaretlerden de yararlanmak suretiyle Kınık çevresindeki köylerden öğrenci teminine önem vermiştir. Kızılcahamam Pazar nahiyesinden Mamacızâde ismi ile yörede ünlü Osman Nuri Bilgin hoca ile kendi köyünden Cafer Aydın, Hüseyin Aydın ve Halit Subaşı hoca bu tür öğrencilerindendir.

Bunun dışında tarikat faaliyetlerinin bir meyvesi olarak İzmit'te olduğu dönemde tanıştığı ve yetiştirdiği Karamürselli Mehmed Arif (Erdebil) Efendi (v.1951)'ye hilafet vermiştir. Ahmet Hilmi Efendi'nin vefatı sonrasında Mehmed Arif Efendi zaman zaman İzmit'e gelerek irşad faaliyetlerine ve sohbetlerine ölümüne kadar devam etmiştir.

Ahmet Hilmi Ankaravî'nin Yaşadığı Ev

Vefatı

Hacı Ahmet Hilmi Efendi 25 Teşrin-i Sani 1322 (08.11.1916) yılında İzmit'te vefat etti. İzmit Bağçeşme Şehitler mezarlığına defnedildi.

Vefatı nedeniyle zamanın yayın organlarından İkdam gazetesinde şu haber verildi:

"*İzmit'te Gazi Süleyman Paşa müderrisi, Hulefâ-i Nakşibendiyye-i Hâlidiye'den, (Nakşibendî Tarikatının Hâlidiye kolu halifelerinden) fuzalâ'i asırdan (zamanımızın ünlülerinden) Ankaralı Hacı Ahmet Hilmi Efendi irtihali bekâ eylemiştir. (Ebedî âleme göç etmiştir)Mevla'yı müteâl (Yüce Allah) rahmet eyleye. İzmit'te Sultan Orhan Cami civarındaki kale kabristanına defnedilecektir.*"

Kabir taşındaki kitabede şöyle yazılıdır;

Hüve'l-Bâkî

Basîret çeşmini aç bak makâm-ı evliyâdır bu
Hilâfetle Mübeccel muktedâ-yı etkiyâdır bu
Tarîk-i Hâlidî de ıtdi kırk yıl kesb-i feyzâ feyz
Çerâğ-ı Hâcegândır, şem' a-i AhmedZiyâdır bu
Cenâb-ı Zü'lcenâheyn Hazret-i Ahmed Efendi'dir
Mükerrem vâris-i pâk-i ulûm-i enbiyâdır bu

Huzûrunda oku ihlâs ile bir Fâtihâ zâir!

Derûnun nûra gark olsun mezâr-ı asliyâdır bu.

(Kalp gözünü açarak bak, bu kabir veliler makamıdır.

Bu kabirde yatan kişi, tarikat yolunda belirli derecelere yükseltilmiş, örnek alınacak, Allah korkusu olan bir kimsedir.

Halidî tarikatı yolunda kırk yıl çalışarak olgunlaşmış, ilerlemiş ve kendisine görev verilmiştir.

Hocalar piri, mürşidi, Ahmet Ziyâeddin-i Gümüşhânevî'nin nurudur.

Dünya ve ahiret bilgisine sahip Ahmet efendidir.

Kendisine saygı gösterilen Peygamberler bilgisinin varisidir.

Ey ziyaret eden kişi, kabrinin önünde ihlas ile bir Fatiha suresi oku.

İçin nurla dolsun. Bu kabir, aziz, halis, temiz ve gerçek bir dostun kabridir.)

Ahmet Hilmi Ankaravî'nin Kabri

Ahmet Hilmi Ankaravî'nin defnedildiği mezarlıkta bir mescit inşa edilmiş ve bu mescide "Ahmet Hilmi Efendi Mescidi" adı verilmiştir. İzmit halkı hala Bağçeşme mezarlığını ziyaret ederken Ahmet Hilmi Efendi'nin kabrini de ziyaret etmektedir.

Eseri Muhibbu'l-fikh li hıfzı'd-dîn

Ankaralı Ahmet Hilmi Efendi Kastamonu Devrekanî ilçesi Tevfikiyye Medresesi'nde görevli bulunduğu sırada '*Muhibb'ul fikh li-hifzı'd-Din*' adlı eserini yazmıştır. Eser 8 Şaban 1328/1912 yılında İstanbul Mahmutbey matbaasında basılmıştır. Müslümanların dinlerinin korumaları için lazım olan bilgileri öğrenmeleri anlamına gelen bir isimle yayınlanan kitabın ana konularını iman, ahlak, oruç, namaz ve otuz iki farz ihtiva etmektedir.[1]

Kitabın yazılış amacını müellif, kitabın üçüncü sayfasında yer alan, '*ifâde-i mahsûsa ve sebebi cem*' başlığı altında bir anekdotla şöyle anlatır:

"Kastamonu'ya memur olarak görevlendirildiğimde sözü ve davranışları şeriata uygun, sünnete bağlı salihlerden ârif-i billâh bir zâta misafir oldum. O zâtın ihvanlarından birisi hasta olmuş ve bir doktor getirmişlerdi. Doktor hastayı muayene ettikten sonra başından geçen olayı şöyle anlattı.

'Bir hasta için köye gittiğimde köy ahalisinden bir ihtiyara, Peygamberinizin, kitabınızın ismi nedir? diye sormuş. Adam cevap verememiş. Sonra doktor adama demiş ki, Benim peygamberimin ismi İsa, kitabımın ismi de

1- Eser Yabanabat Kızılcahamam ve Köyleri Kültür Yardımlaşma Derneği Başkanı Selim Şenol tarafından neşredilmiştir. Bir çok okuma hatalarını ihtiva etmektedir.

İncil'dir. Ben bunları biliyorum da ya sen niye bilmiyorsun?'"

Bu durum Ahmed Hilmi Efendi'nin gayretine dokunur. Artık vaazlarında insanlara ve hocaefendilere bundan bahseder, ancak bu yeterli gelmez, teskin olamaz…

Aradan zaman geçer, Kastamonu/Devrekânî ilçesinde Tevfikiyye Medresesi'nde tedris ile meşgul olmaya başlar. Bir gün Kudûrî müzakere ederken ihlaslı, samimi birisi gelerek kendisinden, fetva ve fıkıh kitaplarından iman, elfâz-ı küfür, nikah, talak… gibi konularda birkaç mesele yazmasını ister. Bunun üzerine zaten içten içe böyle bir düşünceye sahip olmasından dolayı teklifi kabul eder ve bu risaleyi yazmaya başlar.

Müellif bulunduğu toplumu halkıyla, talebesiyle ve hocalarıyla eserde yansıtır. Zira yazacak olduğu eser tamamen toplumun yaşantısından kaynaklanan eksiklikler, yanlışlıklar ve yapılması gerekenler üzerine kurgulanmış ve böylece tamamlanmıştır.

Toplumun dînî seviyesi ve âlimlerin durumu

Eserde halkın durumu şu cümlelerle net bir şekilde ortaya konmaktadır: "*Zira bu zamanda cehalet gâlip ve şâyi' oldu. Din ilimleri garîb oldu. Cehalet ise küfre gözün karasıyla beyazı kadar yakın oldu.*"

Dünya malı ve makamı peşine düşüp toplamaya başladılar. Dünyanın geçici ziynetlerine aldanarak ahiretlerini unuttular. Yalancılık, gıybet, nemime, sövgü halk arasında alenen yapılmaya başlandı. Öyle ki ağızlarından çıkan kelimelerin imanlarını yok edeceklerinden, amellerini iptal edeceklerinden habersizlerdir.

Çok adamlar var ki, hata mı değil mi, farkına varmaz ve bilmez. Sohbet esnasında adet edinmiş sözler var ki, o kelam ya hadd-i kazfi gerektirir, yahut tağrir-i şer'i, veya küfür olmak hasebiyle nikahı gider de evladı veled-i zinâ olur ve bütün bunların farkında bile olmaz. Zannolunur ki, uykudadırlar.

Gıybet, yalan, iftira nemime… bunlar âdet halini almış. Ahlak ve lisanlarını düzeltmek için bir gayretleri kalmamış, talebeler ve halk bu anlayışta sanki birleşmişler ve *hubbu'd-dünya*, *hubbu alâyiş* kalplere yerleşmiş, salahiyetleri Allah'a kalmış.

Ahâlinin fakir olduğunu, köylerin ufak ufak ayrı olduğunu ve senelik tutulan hocalarla çocukların tam olarak yetişemediğinden cahil kaldıklarını ve İslamiyet'i tam öğrenemediklerinden serzenişte bulunur.

Müellif ilim adamlarının, imamların ve hatiplerin durumunu da resmeder ve bir eleştiride bulunur. Şöyle ki;

ورثة الأنبياءالعلماء ulemanın vârisliği, tebliği ahkam-ı şer'iyyedir, vazife verilir ve geçim de sağlanırsa çalışmalı, eğer geçim sağlanmasa sessizce bir kenara mı çekilmeli? Enbiyalar tebliğde bulunurken, أجر منأسألكم عليه.وما.. düsturuna göre hareket ettiklerini ve her türlü eza ve çileye katlanıp geri adım atmadıklarını, ulemanın ise dünya geçimini düşünmekten başka bir şey yapmadıklarını, böylece *hâsiru't-dünya ve'l-âhireti*... olup gittiklerini vurgular.

Müellif bir aydın duyarlılığıyla içinde bulunduğu toplumun problemlerini, hatalarını ve bilgi seviyelerini artırmak için bu kitabı, yani ilmihali yazmaya başlar. İlmihal demek *ilmu hâlin*, yani zamanın ilmi, içinde yaşanılan zamana ait bilgiler demektir. Zamanın temel sorunlarını kitabının ekler kısmında yer alan, bidatler kısmında maddeler halinde anlatmakta ve bun-

lardan sakınmalarını istemektedir. Bu o toplumun nasıl bir durumda olduğunu gayet açık bir şekilde ifade etmektedir.

"Ücretle Kur'an okumak, namazdan sonra para toplamak için Kur'an okumak caiz değildir." Ücretle Kur'an okutmak demek, o toplumda gerçek anlamda Kur'an okuyan kişi sayısının azlığına, bilgi eksikliğine işaret eder ve bundan sakınılmasını ister. Bu eksiklik ücretli imamet, ücretli ibadetle giderilemez. İslam'ın istediği de bu değil. Her ferdin kendisinin bilmesini, öğrenmesini ve uygulamasını ister.

"Ölü için yemek vermek, kabirlere mum kandil yakmak, kabir üzerine bina yapmak" bunlarla cenaze defin, kabristanlık adetlerinin durumlarının batıl olduğunu vurgulamakta ve halkın yaşantısındaki yerini göstermektedir. Kabristanlıkta mum yakmak eski bir şaman geleneğidir.

"Üçten fazla kişiyle cemaatle nafile namaz kılmak, reğaib, beraat, kadir namazı ve cemaatle tesbih namazı kılmak, ta'dil-i erkanı terkederek namaz kılmak, imamdan evvel ruku, secde yapmak, safları düz tutmamak, teğannî ile Kur'an okumak, hutbe okunurken salavat, amin demek…" İbadetlerdeki bidatlere dikkat çekerek nafile namazların cemaatle kılınmasının caiz olmadığını özellikle vurgulamaktadır. Üç kişiden fazla sözüyle aslında zamanımıza da işaret etmekte ve alenileşmesinden endişe etmektedir. Zira nafile namazlar cemaatle kılınmaz. Bugün camilerde cemaatle bu namazlar kılınıyorsa bu endişenin haklılığını ortaya koymaktadır. Ta'dil-i erkana o kadar yer ayırır ki, adım adım bunu izah eder. Şöyle ki, Ruku' farzdır ve makamı tesbihdir, secde farzdır makamı tesbihtir, ruku' secde arası duruşların "subhanellah" diyecek kadar beklenerek ta'dili erkana riayet etmektir. Tekbir ve teşbih makamlarının karıştırılmamasına, tekbiri ruku'da ya da secdede bitirmemeye dikkat etmeli, aksi halde sünnete muhalefetten dolayı namaz mekrûhat içerisinde kalmaktadır. Bu sorunun günümüzde de aynen devam ettiğini, namazlara hassasiyetin yeterince verilmediğini o günde de altını çizmiştir. Yine imamdan önce ruku' ve secdeye varmak ta dikkat çektiği noktalardandır.

"Müsrif olana sadaka vermek, mescid içinde dilenciye para vermek, oyun ve eğlence için yemek yapmak, Kur'an hatmi, şöhret için riya için yemek davet yapmak; kadınların toplanarak cehren zikir ve tevhid etmeleri; mevtanın birinci, ikinci gibi günlerinde ailesi tarafından yemek vermek mekruhtur; kabristanda yemek vermek…" Şu zamanda görülüyor ki, bunların haram olmasında şek şüphe yoktur.

Toplumun yapısını ve bilgi seviyelerini belirttikten sonra bunlara lazım olan bilgileri, ilmihali (Bugün elimiz altında bulunan, evlerimizin kütüphanelerinde yer alan ilmihallerin aslında ilk şekli diyebiliriz) yazmaya başlar. Fıkıh ve fetva kitaplarında yer alan konuları gelişigüzel olarak değil, tamamen toplumun ihtiyacına ve onların anlayabileceği bir dille yazar. Okuma yazma bilen herkesin anlayabileceği sadelikte ve özet bilgilerle yazmıştır.

Eserin İçeriği

Kitap üç bölümden ve 78 sayfadan oluşmaktadır.

Birinci bölüm (mukaddime); 15 sayfadan oluşur. Kitabın niçin yazıldığı, kitabın içindeki konular, toplumun genel olarak dini yaşantısı, ilim adamlarının yeterince donanımlı olma-

ması ve halkı irşatta tembellik etmeleri, güncel meselelerine fetva ve bazı hususların bilgilendirilmeye çalışılması, bazı kavramların (kelam, tevbe, ihtikar) açıklanması.

İkinci bölüm; 48 sayfadan oluşur. Toplumun cehalet seviyesi, Ehli sünnet itikadı, Küfre götüren sözler, otuz iki farz, nikah, boşanma, yemin, zirai ortaklık, kazf cezası, bazı tanımlamalar (mümin, münafik, şirk, ihsan, adalet, taharet, nazar, ameli salih) ve bunların ayet ve hadislerle izahı,

Üçüncü bölüm (ekler); 16 sayfadan oluşur. Fasid alış-veriş, Bidat, kırk hadis ve açıklaması, para ve faiz, Kadınlara ait özel durumlar.

Müellifin kitabında yer alan konuları şu ana başlıklar altında toplayabiliriz.

1- İman Esasları ve Küfre Götüren Lafızlar*; bunlar kitabın 15%'ini oluşturmaktadır. Ehli sünnet akidesini kısa ve özet olarak anlattıktan sonra küfre götüren sözleri maddeler halinde sayfalarca örnekleme yapar. Tecdîd i imân ve nikâh üzerinde sık sık durur. Örneklemelerde de fetva kitaplarından yararlanır ve örneğin peşinden kitabın ismini zikreder.*

-Şarap içmeğe, zina etmeğe ya da harami kat'î yemeğe bismillah ile başlarsa kafir olur. *Netîcetü'l-fetâvâ*

-Allah beni noksan eyledi, ben de O'nun hakını noksan edeyim de namaz kılmayayım dese; namazın edası da terki de aynıdır dese; namazını kıl da tadını bulasın dense, o da sen kılma ki namazın terkinin tadını bulasın dese küfürdür. Yine namazı hafife almak, namaz karın doyurmaz… v.b. sözler söylese küfür olur.

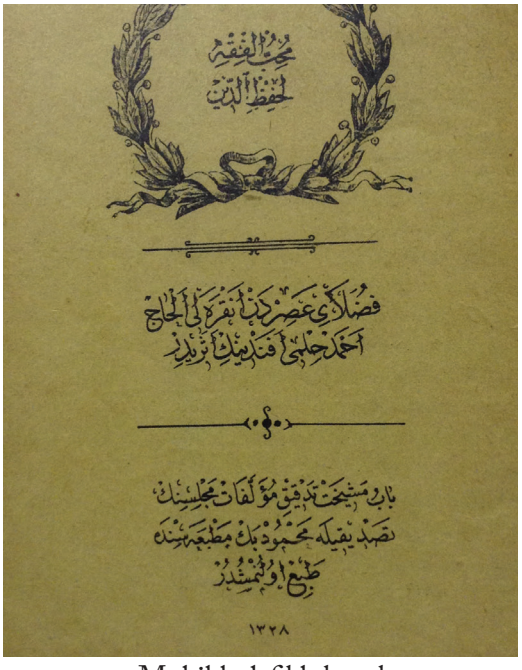
-Sebepsiz yere bir âlime buğzetse küfründen korkulur. Zira âlime buğz şeriata buğz demektir. Bıyığını kesen fakihe ne çirkin oldun dense küfür olur. Yine fakihe fetva sorup, cevabıyla dalga geçseler şeriatı hafife aldıkları için kafir olurlar

-Birisi hocaları takliden maskaralık olsun diye eline değnek alıp, çocuklara vursa küfür olur. *Muhît*

- Bir kimse diğeriyle çekişip, kızgınlık halinde dinine, imanına, mezhebine sövse, ya da bire kâfir, Yahudi dese o kişiye tazir-i şedid gerekir. Tecdid-i iman ve nikâh lazımdır.

- İki kişi arasında bir şeri mesele ortaya çıksa ve biri ben bunu şeri şerife göre çözdüreceğim dese; diğeri de ben şer'i bilmem, dese; o kişiye ne lazım gelir? Tecdid-i îman ve nikâh.

- Biri kürsüde vaazda rakının bir katresinden bir şey olmaz, helaldir dese; ne lazım gelir? Tecdid-i îman ve nikah. *Bezzâziyye*

Muhibbul-fikh kapak

2. Fıkıh ve Güncel Meseleler (İlmihal), *kitabın 50%' sini oluşturmaktadır. Müellif fıkhî meseleleri ele alırken, öncelikle toplumun yaşadığı sorunları, hayatın içindeki meseleleri öncelemektedir. Meseleyi ele alırken önce bir cümle ile hükmünü vererek konuya giriş yapar (haramdır, mekruhtur, caiz değildir). Eğer tanımı yapılacak kelime varsa tanımlar ve gerekçesini belirtir, yoksa konu ile ilgili ayet ve hadisleri zikreder. Mezhep içi farklı görüş varsa bunları belirtir ve fetva olan görüşü belirtir. Konu ile ilgili örnekleme yapar ve istisna durumu varsa onu da belirtir. Fetva konularında kaynaklarını belirtir.*

Yazı dili olarak halkın gündelik hayatında kullandığı kavramları yansıtır, sade ve anlaşılır bir dil, Fıkhî kavramları ise olduğu gibi kullanır. Konuları kısa ve öz bilgi vererek detayına girmeden anlatır. Örneğin;

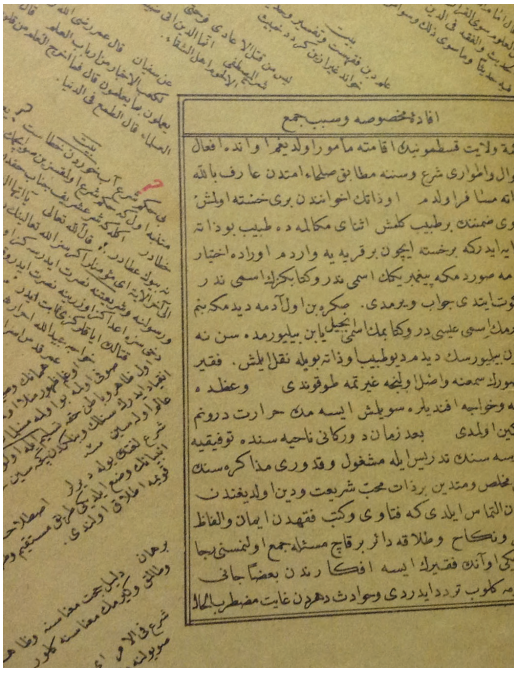
İnsan ve hayvan me'kûlatlarında (yiyeceklerinde), ihtikâr mekruh olur. İhtikâr, kıtlık zamanlarında gıda malzemelerinin hapsedilmesidir. Bu ise şehirde yaşayanlara zarar vermektedir. İhtikar on şeyde olur der ve bunları sıralar. Daha sonra konuyla ilgili hadisleri zikreder. "Muhtekir peygamberleri katledenlerle beraber haşr olunur" İmam Muhammed ve Ebû Hanife'nin gıdalara tahsis ettiği ihtikarı, Ebû Yusuf kamuya zararlı olan her şeyi ihtikar kapsamına alarak mekruhtur görüşündedirler. İhtikarın olabilmesi için 40 gün malın hapsedilmesi ve satışının yapılmaması gerekmektedir. Daha sonra ilgili hadisleri sıralar.

Düğün yemeğine (velime) katılmak sünnettir. Bir kimse velimeye davet edilir de katılmazsa günahkâr olur. Velime yemeğinden bir başkasına ya da dilenciye velime sahibinin izni olmadan veremez. Velime meclisinde lehv olduğunu bilirse katılmasın.

Kıraat mahallinde, cenaze yanında, harpte, sohbet ortamında yüksek sesle konuşmak mekruhtur. İmâm-ı Azam kabirde kur'an okumayı kerih görmüştür. İmam Muhammed ise tecviz eylemiştir ve fetva da buna göredir. Zira kabir üzerine ayete'l-kürsî, ihlas ve fâtiha okuma hakkında âsâr varid olmuştur.

Hayvanı enemek, hımarı kısrak üzerine çekmek, tedavi maksadıyla erkek ve kadına hukne (iğne yapmak) caizdir.

Nerd, satranç ve erbaa aşere oynamak haramdır. Bu haliyle tüm lehvler de haramdır. Erbaa aşere Yahudilerin oynadığı bir oyundur. Eğer bunu kumar niyetiyle oynarsa nass ile haramdır. Yok eğer kumar maksadıyla değil ise o zaman abes olur. Abesle meşgul olmak ta ha-

Muhibbul-fikh'dan Bir Sayfa

ramdır. "*Efe hasiptüm enne ma halaknaküm..*"

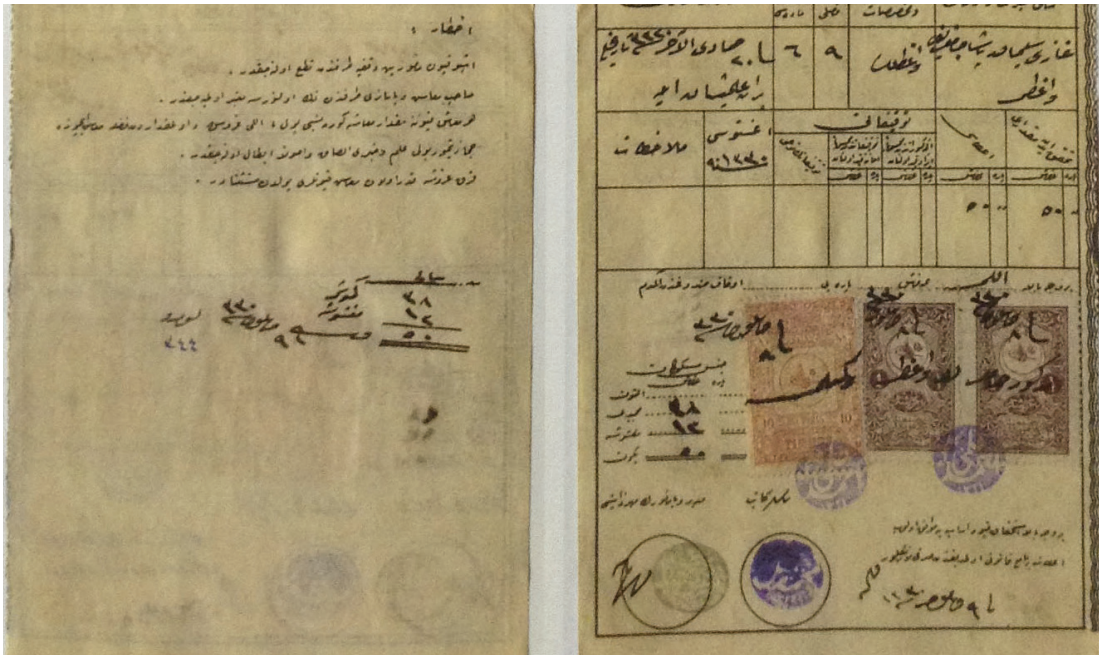
Resûlullah için, çihâryâr rûhiçun, Bilal-i Habeşî rûhi için, sâhibi makâm rûhi için…. Allah rızası için fatiha demek böyle dua etmek var mıdır? Allah'u alem yoktur böyle bir dua. Müezzin veya dua eden kişi cem-i mü'minlerin rûhi için rızâen lillah fatiha demek caiz değil, insanların çoğu buna alışmışlardır. Bir takım ervah sayar, sonunda da lillahi'l-fatiha der. Hâlbuki haramdır. Meşru değildir. Ya ne demelidir?

Yalnız Allah rızası için demeli, başkalarını katmamalıdır. Ya da ervahı söyleyip onlar için fatiha demelidir. (Mecmai'l-fatâvâ)

Türbelere nezr edilen kurban da böyledir. Kurban Allah için olmalıdır. Sevabını murat ettiği evliyanın ruhuna bağışlayabilir, kurbanın etini de fukaraya tasadduk etmelidir. Böylece caiz olmuş olur. Eğer maksadı o zatın türbesinde ya da medresesinde bulunanları yedirmek ise mahalline götürür. Nezr kurbanında usul ve füru' yani nafakası üzerine olanlar yiyemezler. Eğer yerlerse ücretini fakirlere verirler, böylece satın almış olurlar. Kendi ve ailesi o etten para miktarınca yiyebilir.

3. Bazı Kelimelerin Tefsiri; *bunlar kitabın 15%'ini oluşturmaktadır. Müellif kelimeleri seçerken toplumun bilinçlenmesine katkı sağlayacak kelimeleri ayet ve hadislerden seçerek, tefsirini fıkıh ve tasavvufla birleştirerek izah eder. Bu kelimeler genel olarak mü'min, münafık, şirk, ihsan, adalet, taharet, nazar, tevbe, ameli salih… örneğin;*

-Taharet; biri cismin diğeri de nefsindir. Yani dünya kiri ve necasetiyle, ahlak-ı mezmûmeden temizlenmektir. Tayyib ve tahir olan insan; cahillerin ve fasıkların meclisinde bulunmayan, çirkin ve kötü işlerden uzak duran, güzel işlerle, ilim ve iman ile kendini süsleyendir.

Ahmet Hilmi Ankaravî'nin Vaizlik Belgesi

- İnsan yalnız zahir bedenini su ile temizleyip, batın ve içerisini çirkin ve kötü ahlak ile doldurmak, kalbini tahrip etmek hakikatte taharet sayılmaz.

Taharetin mertebesi üçtür;

Bedeni, abdest ve gusül ile hades ve necasetten temizlemek.

Azalarını günah ve kabahattan temizlemek.

Kalbini fikir ve fesattan, ahlak-ı mezmûmeden, hubb-i dünya gibi nefzin rezilliğinden temizlemek.

Abdest'te ikidir;

Zahir Abdest; belli organların yıkanmasıdır.

Bâtın abdest; vücudun bâtınını temizlemektir.

Vücudun batını ne demektir?

Aşk, muhabbet, feyzi hakikat ve masivadan infisal ve fırkattır. Yani, gözü baş içinde yıkama. Ehl-i tarikat buyurmuşlardır ki; "Evvel pâk ol, ondan sonra pâka nazar eyle." Maksudu hak ola.

Taharet ve necaset çeşitliliğiyle beraber tabiatta görülmektedir. Tahareti ise iffet ve şeriatla ameldir.

Nefsin necaseti hevadır, tahareti ise hüdâ ve adâb-ı tarikattır.

Kalbin necaseti kötü huy ve ahlak-ı mezmûmedir, tahareti ise Ahlak-ı hamidedir.

Rûhun necaseti cehl'dir, tahareti ise ilm-i billah ve ma'rifetullahtır.

Sırrın necaseti meyl-i sevdâdır, tahareti ise Hz. Ulyâ ve mevlâ'dır.

Hakkı görecek göz lazımdır. Muhammed a.s.'ı bula ve bile, anlaya ve hakikat üzere nazar eyleye.

Nazar 2'dir.

Nazarı halk bilendir; Daima halka bakar, ehl-i kesret ve ehl-i dünyanın nazarıdır. Ehl-i kesret ve ehl-i hicab olanlar mezâhirden gayri görmezler. Nazarları halkadır.

Nazarı hak bilendir; Ehl-i hakikat ve vahdetin nazarıdır. Zira ehl-i şuhûd ve ehl-i vahdet ve ehl-i keşf olanlar zâhirden gayri görmezler . Nazarları hakka tealluk eder. Zira cemi'-i eşya, esmanın ve cümle müsemmanın mezahiridir.

Gazneli Mahmud, Ebu'l-Hasan el-Harakânî'den, Bayezid'den sual eyledi. Şeyh buyurdu ki:

هورجلمنرأهإهتدى ;

Şah Mahmud itiraz eder ve der ki;

Ebû cehil peygamberimizi gördüğü halde niçin hidayet bulmadı? Şeyh buyurdu ki;

Ebû cehil, fahri alemi görmedi, belki onu Ebû Talib'in yetimi, Muhammed b. Abdullah olması nazarıyla nazar etti. Eğer Resûlullah olmak nazarıyla nazar etseydi, inkara mecal kalmayacak, Ebû Bekir efendimiz gibi bâtınına vakıf olarak, tasdik edecekti.

İşte bu sırdandır ki; Genellikle bir kâmil zuhur etse, kimi ikrar kimi inkar eder.

4. Kırk Hadis Çalışması ve Tercümesi: *bunlar kitabın 10%'unu oluşturmaktadır. Müellif Kitabın ek kısmına kırk hadisi arapça olarak eklemiş ve tercümesini kısaca yapılmıştır. Hadisleri Câmiu's-sağîr ve Müslim'den seçmiştir. Hadisler içerik olarak tevbe, istiğfar, dünya hayatının önemsizliği, mal mülk sevgisinden uzaklaşma* gibi *konulardır. Hadisler hakkında "Şerrehe azîzî"*

ifadesini kullanmaktadır. Muhtemelen hocasından o hadisleri okumuştur.

5. Bazı Tavsiyeleri ve Beyitleri : *Bunlar kitabın %5' ini oluşturmaktadır. Bazı konuların sonlarında nasihatlerde bulunmaktadır. Kendilerinin şiir yönü de olduğu, kendisine gelen mektuplara yazdığı cevaplardan bilmekteyiz. Kitabın değişik konularında "li muharririhî" kelimesiyle bu beyitlere yer vermektedir. Nasihatlerden bazısı;*

- Cuma günleri ve bazı cemiyetlerde hoca efendilerin ve hatiplerin ilmihale dair bir risale okumalarını rica eder. Sadece çocuklarla yetinmemeliler, Cuma günleri namazdan evvel Durr-i yektâ şerhi, İmam Birgivî'nin Vasiyetnâme şerhi, Kadızâde ve Konevî kitaplardan edinmeli ve halka bunları anlatmalılar.

- Her Müslümanın akşam-sabah kusurları için tevbe etmeli ve tekrar günaha dönmemek üzere azmetmelidir. Şu duayı okumalıdır.

. الستغفرالله العظيم الذىلاالهالاهوالحى القيوم واتوباليه

Haftada bir tırnakların kesilmesi, bıyığın kırpılması, edep yerlerinin tıraş edilmesi ve banyo yapılması efdal olandır. Bunu yapamayan 15 günde bir yapsın. Onu da yapamaz ise maksimum 40 günde bir yapsın.

Her gün tecdîd-i imân müstehaptır. Hiç olmazsa haftada bir tecdîd-i nikah eylemek evladır.

En azla kifayet ile kanaat eylemek, ahirette fayda verecek şeye yönelmek evladır.

Beyitleri ise;

Hak sana verdi bu denlü esbâb
Açasın ta anınla hakka bâb
Cismini hizmette kılıp hûn
Canını aşk odunda eyle kebâb (sayfa, 46)

Katmayup harf yanından asla
Hakkı var bildiğin kadar söyle (sayfa, 47)
Kibirle kendini şeytan etme
Ol adüvvün gittiğin yola gitme
Dir görenler bostanda seni
İş bu bedhuy ile öğüp yitme (sayfa, 47)

6. Kaynakları ; Müellif kitabının ilk sayfaf sında içindekiler kısmını zikrettikten sonra eserini yazarken istifade ettiği kaynakların isimlerini yazmıştır. Bu kitaplar tamamen Hanefi mezhebinin fıkıh ve fetva kitaplarıdır. Bunlar ise;

Kudûrî, Mültekâ, Mevkûfât, Fetevâ Ali Efendi, Behcet, Durr-i muhtâr Abdi'r-rahîm, Durr-i yektâ şerhi'dir.

Ancak müellif bu zikrettiği kitaplarla yetinmemiş, bunlara ilaveten pek çok kitaptan istifade etmiştir. Bunların isimlerini de zikrettiği konunun hemen akabinde belirtmiştir. Tespitlerimize göre şunlardır;

Muhît, Netîcetü'l-fetâvâ, Bezzâziyye, Şerh-i Hâdimî, Mecmai'l-fetâvâ, Aynu'l-meânî, Bahru'l-ulûm, Muhammediye şerhi İsmail Hakkı, Dâmâd, Cevherî şerhi, Ğurer, Şerhi Birgivî.

Hz. Sıbtu'l-Hüseyn eş-Şehîd, el-Hanefî mezheben, ve'n-Nakşibendî sülûken, ve'l-Hâlidî icâzeten, Ahmed Hilmî b. Muhammed el-Ankaravî tevellüden, ve'l-İzmîdî tevattunen, ve'd-devrekânî ikameten. (ve'l-İzmîdî vefâten)

1268-1332/1852-1916